

Kulturdepartementet

Oslo, 23. februar 2022

INNSPILL TIL STATSBUDEJETT FOR 2023

Norske Billedkunstnere (NBK), Norske Kunsthåndverkere (NK), Forbundet Frie Fotografer (FFF) og Samisk Kunstnerforbund – Sámi Dáiddačehpiid Searvi (SDS) samarbeider for å bedre vilkårene for visuelle kunstnere i Norge. Vi vil med dette komme med felles prioriteringer til statsbudsjettet for 2023.

Vi vil først benytte anledningen til å takke for de 120 faste stipendhjemlene som har blitt bevilget for 2022, samt stimuleringsmidlene og koronastipendene som har kommet de skapende kunstnerne til gode.

Regjeringen slår fast i Hurdalsplattformen at den vil «*styrke kunstnerøkonomien og legge til rette for at kunstnere og kulturarbeidere får bedre rettigheter og arbeidsmuligheter*». Dette er svært positive signaler og en tydelig anerkjennelse av behovet for å styrke kunstnernes økonomi.

Forslag til tiltak for budsjettåret 2023 i prioritert rekkefølge:

- 1. Utstillingsøkonomireform: 95 millioner i øremerkede midler til utstillingshonorar; revidere vederlagsavtalen og tilse at utstillingsvederlaget blir finansiert til en anslått verdi 39 mill. (i 2023). Behovet for en omfattende reform er prekært.**
- 2. Statens kunstnerstipend: 140 nye hjemler til visuelle kunstnere med en samlet kostnadsramme på 47,7 mill. i 2023; innføre fast lønnsvekst for stipendene. Mål om tilsvarende årlig opptrapping de tre kommende årene, og en prioritering av kunstnergrupper med lav inntekt og særlige behov for stipender i kvotefordelingene.**
- 3. Regional satsing: Øke regionale prosjektmidler visuell kunst med 15 mill.; statlig finansiering av kunstsentrene 30 mill.; innkjøp av norsk og samisk samtidskunst 50 mill. Nødvendige tiltak for å styrke infrastruktur og stimulere til aktivitet i hele landet.**
- 4. Det frie feltet – Produksjon og formidling: Kap. 320 Norsk kulturråd: Norsk kulturfond styrkes med 33 mill. til visuell kunst (post 55); driftstilskudd til visningssteder og institusjoner som allerede mottar statlig støtte økes med anslagsvis 50 mill. (post 74 og 75).**

Vi nærmer oss åpningen av det nye Nasjonalmuseet sommeren 2022, som vil markere en historisk satsing på formidling av visuell kunst. Vi forventer at regjeringen viser den samme ambisiøse satsingsviljen overfor de mange kunstnerne i det visuelle feltet – de som skaper innholdet.

Vi ber om å få et møte med politisk ledelse i anledning innspillet.

På vegne av kunstnerorganisasjonene for visuelle kunstnere,

Ruben Steinum
Styreleder Norske Billedkunstnere

Runa Vethal Stølen
Styreleder Norske Kunsthåndverkere

Thale Fastvold
Styreleder Forbundet Frie Fotografer

Lene E. Westerås
Styreleder Sámi Dáiddačehpiid Searvi

BEHOV FOR SATSING PÅ KUNSTNERNE I DET VISUELLE FELTET

I rapporten *Visuell kunst i norsk forvaltning* som ble lansert i februar 2019 bekreftes noe det visuelle kunstfeltet har kjent til lenge: «*Visuell kunst som politikkkfelt [er] sterkt underfinansiert når det kommer til å sikre visuelle kunstnere et rimelig inntektsgrunnlag for arbeidet de utfører.*»

Kunstnerne, som skaper kunsten for publikum, har fremdeles en urovekkende lav gjennomsnittsinntekt. I 2020 lå gjennomsnittsinntekten fra kunstnerisk virke på kr 203 730, og gjennomsnittlig total inntekt var kr 368 374. Dette er markant lavere enn øvrige kunstnergrupper (kilde *Kunstnere og koronapandemien, 2021*).

Å sikre at kunstneres inntekter og levekår bedres, krever en offensiv kunstnerpolitikk. Offensiv kunstnerpolitikk er en forutsetning for bred og mangfoldig rekruttering til kunstneryrket fra hele befolkningen, på bakgrunn av talent og vilje, fremfor sosial og økonomisk bakgrunn. Det er ikke tilfellet i dag. Rapporten *Visuell kunst i norsk forvaltning* er krystallklar i sin tale: «*De økonomiske vilkårene åpner ikke i tilstrekkelig grad for ytringsfrihet og mangfold.*»

Dette bekrefter at behovet for en omfattende kunstnerøkonomireform er prekært.

1. REFORM AV UTSTILLINGSØKONOMIEN

Kunstnere må sikres utstillingsvederlag for visningen av kunsten, utstillingshonorar for jobben de gjør, og produksjonsmidler til å skape kunstverk. Disse tre bestanddelene utgjør til sammen en helhet i utstillingsøkonomien som skal bidra til at utstillingsvirksomhet blir inntektsgivende for kunstnerne, samt bidra til bærekraft i det kunstneriske virke.

En sentral årsak til de særskilt lave inntektsnivåene er at billedkunstnere og kunsthåndverkere ikke mottar rimelig økonomisk kompensasjon for det arbeidet de utfører med utstillinger, samt høye produksjonskostnader. Kunstnere må sikres betaling for arbeidet de utfører gjennom økte bevilgninger og kollektive avtaler, som ivaretar kunstnere når de arbeider for offentlig finansierte visningssteder og museer. Dette anser vi å være i tråd med målet fra Hurdalsplattformen om å «*Styrke kunstnarøkonomien og leggje til rette for at kunstnarar og kulturarbeiderar får betre rettar og arbeidsmoglegheiter.*»

KUNSTNERNES ANDEL AV INSTITUSJONSØKONOMIEN

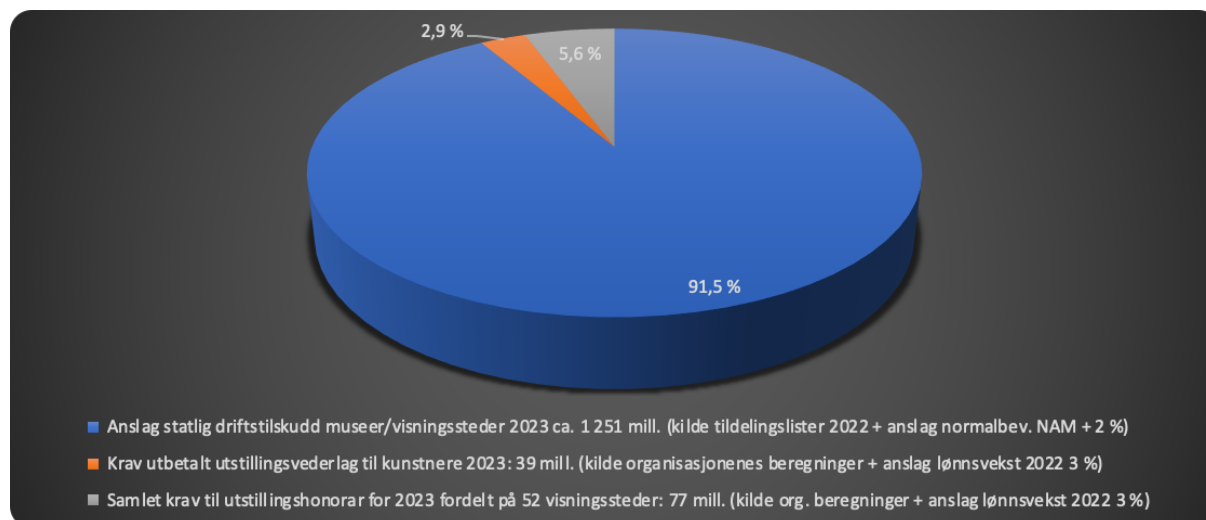
Vi har her laget en visuell framstilling av kunstnernes andel av den samlede statlig bevilgede driftsstøtten til institusjoner som stiller ut samtidskunst.

Det første diagrammet viser dagens situasjon, og det neste viser fordelingen om våre krav i innspillet innfris. Diagrammet viser at kunstnernes andel av den samlede institusjonsøkonomien i dag er på kun 2,4 %. Hvis våre krav innvilges, så vil kunstnernes andel øke til 8,5 %. Dette vil bety en stor forbedring i økonomien for landets visuelle kunstnere, selv om andelen fremdeles antas å være langt under normalnivået på scenekunst- og musikkfeltet.

Med dagens nivå på vederlag/honorarer: fordeling mellom kunstnere og institusjoner som har statlig støtte:

Hvis honorar- og vederlagskrav innfris: fordeling mellom kunstnere og institusjoner (ekskl. kunstsentrene):

1.1 UTSTILLINGSHONORAR

Formålet med utstillingshonorar er å sikre at kunstnere får betalt for utstillingsarbeid og å tydeliggjøre kunstinstisusjonenes ansvar for å honorere dette arbeidet.

Evalueringen av pilotprosjektet for utstillingshonorar fra 2018 viste tydelig at både kunstnere og institusjoner ønsker en permanent, øremerket ordning. Kulturdepartementet har selv konkludert at ordningen er «*svært treffsikker og stimulerer både aktivitet og økonomi i det visuelle kunstfeltet*» (kilde *prm-14-21 vedlegg*). Det er på høy tid å innføre utstillingshonorar som en permanent, forpliktende og tilstrekkelig finansiert ordning.

I denne forbindelse gjennomførte vi i 2019 en grundig kartlegging av omfanget av visning av samtidskunst. Ved de 53 visningsstedene med varige driftsmidler fra staten, ble det vist om lag 100 000 kvadratmeter samtidskunst laget av rundt 2000 kunstnere. Basert på våre beregninger (justert for lønnsvekst), er det behov for 71 mill. friske midler for å fullfinansiere denne ordningen i 2023. Dette gir en total bevilgning på 77 mill. for de institusjonene som har statlig støtte i dag. Estimert beløp for de 14 kunstsentrene uten statlig driftsstøtte er 18 millioner (se pkt. 3.2). Om ønskelig legger vi fram våre beregninger for departementet.

Vi viser til notat fra pilotprosjektets referansegruppe for ytterligere informasjon vedrørende evalueringen av utstillingshonorarordningen (<https://norskekunsthåndverkere.no/om-norske-kunsthåndverkere/presserom/evaluering-av-pilotprosjekt-utstillingshonorar>).

Tiltak: Utstillingshonorar etableres som en permanent ordning og innføres ved samtlige visningssteder som har driftsstøtte av varig karakter, under hhv. Kulturdepartementet og Norsk kulturråd.

Det avsettes 95 millioner i øremerkede midler til utstillingshonorar (inkl. kunstsentrene).

Kap. 337 Kompensasjons- og vederlagsordninger, post 71 Vederlagsordninger styrkes med 89 mill.

1.2 UTSTILLINGSVEDERLAG

Utstillingsvederlaget er en godtgjørelse til visuelle kunstnere for lån og fremvisning av kunstverk som er i kunstnerens eie, og en kompensasjon for at kunstneren ikke selv kan disponere verket i utstillingsperioden. Vederlaget er regulert i en egen avtale mellom staten og kunstnerorganisasjonene.

Avtalen om utstillingsvederlaget er pr. i dag den eneste avtalen som skal sikre kunstnere forutsigbar betaling for fremvisning av kunst. Denne avtalen fungerer for dårlig, og følges ikke i tilstrekkelig grad av institusjonene. Den har derfor behov for fornyelse.

BAKGRUNN

Behovet for en revisjon av utstillingsvederlagsavtalen ble allerede adressert i stortingsmeldingen *Meld.st. 23 (2011–2012) – Visuell Kunst*. I 2014 gjennomførte vi en omfattende undersøkelse som viste at kunstnerne, samlet sett, mottok om lag 10 millioner i vederlag, mens avtalen i realiteten skulle gitt kunstnerne over 30

millioner. Det fremkommer av undersøkelsene at avtalen misligholdes av institusjonene og utstillingsstedene som er forpliktet til å følge avtalen.

Videre følger våre samlede kartlegginger og beregninger av verdier i dagens avtale. Beregningen er basert på innhentede tall for faktisk utbetalt vederlag i 2014, jf. redegjørelser og fremlagt dokumentasjon i forhandlinger med Kulturdepartementet i 2017 og 2019, samt rapporten *Kunst i tall 2019*. Diagrammet viser avtalens verdiøkning basert på statens lønnsvekst i perioden 2014 til 2022.

kr 30 773 371	2014-tall
[...]	Lønnsvekstregulering årlig
kr 37 932 368	2022 regulert for lønnsvekst 2021
kr 39 070 339	2023 med anslått lønnsvekst 2022

REVIDERING AV AVTALEN

Kunstnerorganisasjonene arbeider med et forslag til modernisering tilpasset dagens varierte kunstpraksiser, samt det store mangfoldet av utstillingsarrangører og institusjoner. Det er viktig at ny avtale fungerer for forskjellige utstillingsformater, tar høyde for at visuelle verk realiseres i en rekke forskjellige teknikker, og at vederlaget er rettferdig fordelt.

Et annet mål med forslaget er å effektivisere og forenkle arbeidet med å beregne og utbetale vederlaget. Dette vil gjøre avtalen enklere å etterfølge for visningsstedene, og skape forutsigbarhet for institusjon og kunstner.

Det er viktig at avtalen er transparent og oversiktlig, og at KUD fører statistikk over utbetalinger og institusjonenes etterlevelse av avtalen. I tillegg til å bidra til forutsigbarhet, bør den utformes ut fra et tydelig likelønnsperspektiv. Det vil være avgjørende at avtalen revideres og finansieres for å sikre at kunstnere får vederlaget de har krav på.

Tiltak: Gjenoppta revidering av utstillingsvederlagsavtalen mellom kunstnerorganisasjonene og staten. Sørg for at utstillingsvederlaget finansieres tilstrekkelig gjennom institusjonene. Anslått verdi 39 mill. i 2023.

1.3 PRODUKSJONSMIDLER

Institusjonene bør gis økonomiske muligheter for å bidra med støtte til kunstnernes utgifter til produksjon av utstillinger. Evalueringen av pilotprosjektet for utstillingshonorar viste tydelig behovet for dette.

Referansegruppen for utstillingshonorar skriver i sitt innspill til evalueringen i mars 2018:

«Det samlede materialet vi har gått gjennom viser at kostnader for verksproduksjon kan variere veldig i størrelse fra utstilling til utstilling. Disse kostnadene kan for kunstneren utgjøre en stor del av totalkostnaden for en utstilling, i tillegg til arbeidstiden som nedlegges. Produksjonskostnadene påvirker derfor den totale økonomien for kunstneren. Det er også avgjørende at institusjonenes evne til å bidra med produksjonsmidler må styrkes gjennom driftsbevilgningene fra staten. Dette vil gi en større forutsigbarhet for alle parter og en statlig finansiering av produksjon som er likere praksisen på de utøvende kunstfeltene.»

Vi støtter referansegruppens anbefalinger. Staten bør bidra til at det er rom for kunstnernes produksjonskostnader i institusjonenes økonomi. Vi ber derfor departementet om å øke produksjonsmidlene til de statlig støttede visningsstedene, samt frie søkbare midler til produksjonsstøtte. Vi viser her til tiltak under punkt 3. *Regional satsing og 4. Det frie feltet – Produksjon og formidling.*

2. KUNSTNERSTIPEND

Kunstnerstipendene er særdeles viktig for billedkunstnere og kunsthåndverkere, ettersom de har gjennomgående svært lave og varierende inntekter fra sitt kunstneriske virke. Kunstnerstipendene går direkte til kunstnerne og bidrar til økonomisk stabilitet for den enkelte, slik at kunstnerisk aktivitet kan være kunstneres hovedbeskjeftigelse. Kunstnerstipendene muliggjør et mangfold av kunstneriske uttrykk og er den mest treffsikre og bærekraftige pilaren i kunstnerøkonomien.

Det er etablert en standard der arbeidsstipendene og de langvarige stipendene ligger på samme nivå; 50 % av gjennomsnittlig heltids årsinntekt i Norge.

Vi er glade for regjeringens tildeling av 120 nye faste stipendhjemler, samt de 100 stipendene som ble bevilget som koronarelatert stimuleringsstiltak. Disse har vært sårt tiltrengt, og vi håper at denne utviklingen vil fortsette de kommende årene gjennom en opptrapping av antall stipender.

2.1 INDEKSREGULERING INN I FORSKRIFTEN

For å sikre forutsigbarhet i stipendpolitikken må det innføres en lønnsvekstnøkkel. De siste årene er det etablert et standardnivå for stipendene på omtrent 50 % av en heltids gjennomsnittsinntekt. Men stipendene står i fare for å devalueres over tid hvis ikke den årlige justeringen av stipendene sikres. Vi ber derfor regjeringen om en forskriftsendring som knytter stipendene til en slik fast vekstnøkkel.

Med en lønnsvekst i statlig sektor for 2021 på 2,7 %, betyr det en økning på kr 7 845 pr. stipend, slik at hvert stipend blir på 298 415 kr. Det gir ifølge våre beregninger en kostnad på 10,2 mill. for post 72 og post 73

Tiltak: Forskriften endres slik at stipendene som et minimum reguleres med en indeks lik rammen for lønnsoppgjøret i staten. Stipendbeløpet for 2023 oppjusteres i tråd med rammen for siste lønnsoppgjør.

2.2 NYE STIPENDHJEMLER

Lederen for Utvalget for Statens kunstnerstipend, Gornæs Ugelstad, uttalte i forbindelse med annonseringen av tildelingene for 2019 at «*Dersom vi skal følge opp Kulturmeldingens mål om å sikre kunst av ypperste kvalitet, er en styrking av stipender til kunstnerne det mest effektive tiltaket.*» Stipendkomiteene og Utvalget for Statens kunstnerstipend rapporterer årlig om at et stort antall kvalifiserte søknader får avslag, med en tildelingsprosent samlet på 12 %. Til sammenlikning er tildelingsprosenten 38 % for alle søknader til Kulturfondet (Årsrapport 2020). Statens kunstnerstipend har den desidert laveste tildelingsprosenten, og det er behov for at tildelingsprosenten økes betydelig.

Stipendtype	NYE hjemler	Beløp pr. stipend	Sum inkl. arbeidsgiveravgift
Post 72 Arbeidsstipend	100	kr 298 415	kr 34 049 196
Post 73 Langvarige stipend	40	kr 298 415	kr 13 619 678
Summert post 72 og 73	140		kr 47 668 874

For 2023 og årene fremover håper vi at regjeringen vil fortsette å holde fokus på å bedre de grunnleggende arbeidsvilkårene for de visuelle kunstnerne, ved å øke antallet faste stipendhjemler. Et av de viktigste prinsippene i kvotefordelingen har i mange år vært at grupper som ligger under gjennomsnittlig medianinntekt prioriteres. Dette tilsier at visuelle kunstnere prioriteres, siden disse gruppene ligger klart under gjennomsnittlig medianinntekt iht. statlige kunstnerundersøkelser.

Utvalget for Statens kunstnerstipend ba om 350 nye faste stipendhjemler i budsjettøknad for 2022. Samtidig uttalte utvalgsleder Gornæs Ugelstad at «*En betydelig styrking av Statens kunstnerstipend vil bidra til et rikere kunst- og kulturtilbud over hele landet.*»

Stipendene skal bidra til å gi kunstnerne langsiktige og stabile arbeidsvilkår. For å sikre dette bør regjeringen ha som mål å foreta en opptrapping av antallet stipender til de visuelle kunstnerne de tre kommende årene på 100 arbeidsstipend og 40 langvarige stipender i året. Samlet vil det gi 300 arbeidsstipend og 120 langvarige stipender. Forslaget til antall langvarige og ordinære arbeidsstipend er basert på forholdet mellom antall søknader til de to ulike stipendtypene.

Tiltak: Det bevilges 140 nye hjemler, som fordeles til visuelle kunstnere gjennom den årlige kvotefordelingen. Dette har en samlet kostnadsramme på 47,7 mill. i Kap. 320, fordelt på post 72 (100 hjemler) og post 73 (40 hjemler).

3. REGIONAL SATSING

I Hurdalsplattformen står følgende: «*Regjeringa vil gjennomføre eit nytt kulturløft som skal komme heile landet til gode, og særleg satse på den lokale og regionale kulturen. Folk skal ha tilgang til kunst og kultur, uavhengig av kven dei er, og kor dei bur.*» Tilgang til kunst av høy kvalitet bør ikke være avhengig av bosted. Basert på

kunstfeltets erfaringer og behov, vil vi foreslå tre tiltak som vil bidra til regional utvikling og Hurdalsplattformens mål om å «*Leggje til rette for fleire kulturarbeidsplassar og kompetansemiljø over heile landet.*»

3.1 REGIONALE PROSJEKTMIDLER VISUELL KUNST

Regionale prosjektmidler forvaltes i dag av KiN (Kunstsentrene i Norge). Formålet med ordningen er å gi profesjonelle kunstnere bedre vilkår i arbeidet med utstillinger, heve kvaliteten og styrke profesjonaliteten i offentlig visning av kunst over hele landet.

En vesentlig del av den publikumsrettede virksomheten til norske kunstnere foregår på mindre og mellomstore arenaer, hvorav mange ikke har statlig driftsstøtte. Derfor er det viktig å styrke vilkårene for kunstproduksjon på de regionale arenaene. Dette er midler som umiddelbart har positiv effekt for kunstnere med utstillingsplass, og indirekte effekt på visningsstedene som formidler deres arbeider.

Tiltak: Regionale prosjektmidler visuell kunst under Kap. 320, post 74 styrkes med 15 mill.

3.2 KUNSTSENTRENE

De 15 regionale kunstsentrene er profesjonelle kompetanse- og ressursentre innen det visuelle feltet. Disse bør styrkes for å bidra til et regionalt løft for den visuelle kunsten. Det er også behov for en forsterkning av regional infrastruktur for det profesjonelle visuelle feltet.

Dagens ordning med driftsmidler, kun fra fylke og vertskommune, må styrkes med statlige driftsmidler. Dette vil få en direkte positiv effekt for de regionale kunstmiljøene i hele landet, og det vil bidra til å styrke kunstnerøkonomien ved at sentrene forpliktes til den statlige avtalen om utstillingsvederlag. Vi mener også at kunstsentrene bør innlemmes i utstillingshonorarordningen.

Forslag til styrket driftsbevilgning er basert på innspill fra KiN. Vi henviser til kunstsentrene for innspill om kostnader for andre aktiviteter og behov. Kunstsentrene beskriver selv sine fem viktige ansvarsområder slik:

- 1) Visning av samtidskunst og kunsthåndverk i hele landet
- 2) Styrke kunstnerøkonomien
- 3) Produksjon og formidling via Kulturelle Skolesekken (DKS)
- 4) Kompetansesentre innen Kunst i offentlige rom
- 5) Bygge sterke og vitale fagmiljøer

Når det gjelder utstillingshonorar, tilsier våre anslag at behovet vil være gjennomsnittlig ca. 1,3 millioner pr. institusjon, basert på estimat for omfanget av utstillinger ved Nordnorsk Kunstnersenter (se pkt. 1.1).

Tiltak: Statlig finansiering av de regionale kunstsentrene Kap. 320, post 74 styrkes med 30 mill.

3.3 INNKJØP AV KUNST VED REGIONALE MUSEER

Det har i flere år blitt varslet om bekymringsfullt få innkjøp ved de offentlige museene som følge av minimale innkjøpsbudsjetter og nedleggelsen av Kulturrådets innkjøpsordning for samtidskunst. Dette ble bekreftet av Jorunn Veiteberg i rapporten *Å samla kunst* (2019), som ble utført på oppdrag fra Norsk kulturråd. Hun karakteriserer situasjonen som en «innkjøpskrise».

Tiltaket med innkjøpsmidler, iverksatt som et koronatiltak, har bidratt til omsetning og inntekter for kunstnere i en vanskelig periode. Samtidig har det sikret at befolkningen får tilgang på et større mangfold av kvalitetskunst som skapes av kunstnere i hele Norge og Sápmi. Tiltaket har bidratt til å styrke hele økosystemet i det visuelle kunstfeltet – fra den skapende kunstneren til visningssteder og gallerier, til de regionale museenes samlinger som bidrar til historieskriving og formidling av vår samtid.

Det må sikres at både de nasjonale og regionale museenes samlinger gjenspeiler vår tids kunstneriske praksiser og produksjon, ved å legge til rette for omfattende innkjøp av kunst fra nålevende kunstnere. De offentlige samlingene bør kjennetegnes av bred representasjon og et mangfold av kunstneriske praksiser. Innkjøpsmidler til de regionale museene er et tiltak som både gir til fellesskapet og til publikum, og som bidrar til å styrke hele kunstfeltet.

Tiltak: Innkjøp av norsk og samisk samtidskunst – øremerkede midler 50 mill. Kap. 328, post 70.

4. DET FRIE FELTET – PRODUKSJON OG FORMIDLING

NORSK KULTURRÅD

Kulturrådet bidrar til at det skapes kunst av høy kvalitet, samt at kunsten når ut i offentligheten til publikum i hele landet. Tilskuddsordningene knyttet til Kulturfondet og Statens kunstnerstipend er særdeles viktige for kunstnerne og det frie feltet. Norsk kulturfond – både Rådet og fagutvalgene – nyter høy tillit som følge av klare og transparente strukturer som sikrer fagfellevurdering og jevnlig utskiftning av personene som foretar de faglige vurderingene. Det er særdeles viktig å ivareta en tydelig armlengdes avstand for skjønsmessige og kunstfaglige vurderinger.

Det er behov for å styrke fagområdet visuell kunst, og rette opp i den svake utviklingen i tildelingene til det visuelle feltet. De lave bevilgningene over statsbudsjettet som vi har sett de siste årene (sett bort fra koronarelaterte stimuleringsmidler), fører til et marginalt handlingsrom som knapt nok dekker lønns- og prisvekst. Konsekvensen blir at nødvendige tiltak rettet mot kunstnerne og det frie feltet ikke blir realisert. Ved utflyttingen fra Kulturfondet av de fleste institusjonene som mottar driftsstøtte, er det nå tydelig at den frie visuelle kunsten er marginalisert i Kulturfondet.

Ifølge Kulturfondets årsrapport for 2020 viser fremlagte plantall for 2021 at kun 8,7 % av Kulturfondet er avsatt til Visuell kunst. Til sammenligning utgjør Musikk 40,1 %, Scenekunst 18,6 % og Litteratur 20,8 %. I tillegg har de mindre tverrfaglige områdene/allmenne kulturformål 7,2 %, kulturvern 1,5 % og tidsskrift 3,1 %.

Det er nødvendig å prioritere nye tiltak og satsinger, samt ivareta og utvide etablerte og underfinansierte tiltak på det visuelle kunstfeltet. Vi forventer at Kulturfondet styrkes med særlig vekt på den visuelle kunsten og de skapende kunstnerne. Det er behov for å styrke blant annet prosjektstøtte, arrangørstøtte til kunstnerdrevne visningssteder, kunstnerassistentordningen, samt etablere en fast ordning for innkjøp av kunstner- og fotobøker.

PROSJEKTSTØTTE VISUELL KUNST

Stadig flere kunstnere i det visuelle kunstfeltet arbeider på et kostnads- og omfangsnivå som går utover rammene for den eksisterende prosjektstøtteordningen, noe som taler for at det er et klart behov for å styrke ordningen.

I 2020 ble 36 % av søknadene innvilget, men det ble kun bevilget 22 % av den samlede søknadssummen. Flere prosjekter som mottar støtte blir dermed avkortet, og kunstnerne er avhengig av supplerende finansieringsmuligheter for å realisere sine prosjekter. Det kan resultere i at mangfoldet av prosjekter blir lite, og at selv de som oppnår finansiering blir underfinansiert. Ordningen bidrar også med tilskudd til konferanser, seminar, formidlingstiltak, workshops og annen aktivitet innenfor institusjonene. Dette fører til at andelen som går til utvikling av kunstprosjekter settes under ytterligere press.

Vi vil også gjøre oppmerksom på behovet for prosjektstøtte for prosjekter i utlandet. Dette spilles inn til Utenriksdepartementet under Kap. 115; Næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål; Prosjektstøtte for kunstnere med kunstprosjekt i utlandet.

KUNSTNERASSISTENTORDNINGEN

Kunstnerassistentordningen ble etablert i 2017. Formålet med ordningen er å gi kunstnere i etableringsfasen anledning til å arbeide som assistent for en mer etablert kollega i en 50 prosent stilling i ett år. Assistenten vil samtidig kunne opprettholde sin egen kunstneriske praksis og motta andre typer tilskudd. Kunstnerassistentordningen skal bidra til erfarings- og kompetanseoverføring mellom etablerte og nyutdannede kunstnere, samt profesjonalisere og øke inntektsmulighetene for begge parter. Ordningen er vellykket og bør videreutvikles.

PILOTORDNING FOR FORMIDLING/DISTRIBUSJON AV FOTOBØKER, KUNST- OG KUNSTNERBØKER

Boka er en viktig del av samtidskunsten. Kunstnere publiserer, ikke bare for å dokumentere sitt eget virke, men og med ideen om boka som et kunstverk i seg selv. Foto, kunst- og kunstnerbøker som er støttet av Kulturrådet omfatter et variert og verdifullt materiale som er relevant for et større publikum. Tallet på publikasjoner som søker og mottar produksjonsstøtte fra Kulturrådets ordning «Kunstfaglige publikasjoner og manusutvikling» har

økt markant de siste årene, både i kvalitet og omfang. Disse bøkene spenner vidt, fra fotobøker, kunstnerbøker, større utstillingskataloger, monografier, bøker om kunstteori, fanziner, til pamfletter.

Behovet for distribusjon og formidling av visuelle bøker er påtrengende, fordi det faller utenfor eksisterende strukturer for litteratur. En innkjøpsordning for foto- og kunstnerbøker har lenge vært diskutert, og Kulturrådet lanserer en pilotordning for formidling/distribusjon av fotobøker, kunst- og kunstnerbøker i 2022. Denne ordningen bør bevares og styrkes fra 2023.

DRIFTS- OG ARRANGØRSTØTTE

Det er behov for å styrke økonomien ved institusjonene for å bedre inntekts-, produksjons- og utstillingsvilkårene for kunstnerne, samt utvikle et bedre tilbud til publikum. Visningsstedene har et uforløst potensial grunnet underfinansiering og manglende forutsigbarhet og utviklingsmuligheter. I Kulturrådets årsrapport for 2019 står det:

«Kunstfeltet er i utvikling, og infrastrukturen av visningsstader og produksjonsmiljø blir stadig meir profesjonalisert. Samtidig er desse institusjonane ofte underfinansierte sett i lys av kvaliteten, ambisjonane og nedslagsfeltet deira.»

Styrking av økonomien ved institusjonene vil også kunne bidra til å legge til rette for større risikovilje ved de mindre og mellomstore kunstinstitusjonene. Dette gjelder både de selvorganiserte visningsstedene som ligger under arrangørstøtteordningen, og de øvrige institusjonene med driftstilskudd fra Kulturrådet.

Tiltak: Kap. 320 Norsk kulturråd, post 55: Norsk kulturfond styrkes med 33 mill. til visuell kunst.

Tiltak: Kap. 320 Norsk kulturråd, post 74 og 75: Driftstilskudd til visningssteder og institusjoner som allerede mottar statlig støtte anslått kostnad 50 mill.